

Lieta C-497/19**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2019. gada 26. jūnijs

Iesniedzējtiesa:*Audiencia Provincial de Zaragoza (Spānija)***Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2019. gada 14. jūnijs

Prasītāja:*Unicaja Banco, SA***Atbildētāji:**

SO

TP

Pamatlietas priekšmets

Prasība, ar ko apstrīd piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūrā izdotu rīkojumu apturēt izpildi, pamatojoties uz to, ka noteikums par kredīta pirmstermiņa atmaksu, kas iekļauts starp pusēm noslēgtajā aizdevuma līgumā ar hipotekāro garantiju, ir negodīgs.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Iesniedzējtiesa uzdod trīs prejudiciālus jautājumus. Pirmais prejudiciālais jautājums ir uzdots, lai noskaidrotu, vai ar Eiropas Savienības tiesībām ir saderīgs valsts tiesiskais regulējums, no kura izriet, ka, ja izpildes rīkojuma izdošanas brīdī kompetentā tiesa pēc savas ierosmes nav izvērtējusi noteikuma negodīgumu, šī tiesa to nevar atkārtoti izvērtēt pēc savas ierosmes arī tad, ja sākotnēji veiktajā pārbaudē netika izskatīts neviens apsvērums par pārbaudāmo noteikumu spēkā esamību.

Otrajā prejudiciālajā jautājumā ir vaicāts, vai gadījumā, kad persona, pret kuru vērsta piedziņa, neceļ iebildumus par noteikumu negodīgumu tiesību aktos šim nolūkam paredzētajā sākotnējā pieteikumā, pēc tam, kad ir šis pieteikums par iebildumiem pret izpildi ir izskatīts, tā var atkārtoti celt iebildumus, pat ja nav radušies jauni faktiskie vai tiesiskie apstākļi.

Trešajā prejudiciālajā jautājumā ir vaicāts, vai gadījumā, ja atbilde uz otro jautājumu ir noraidoša un tiek atzīts, ka iestājas noilgums, kas liedz parādniekam atkārtoti apstrīdēt noteikuma negodīgumu, tiesa var veikt šādu pārbaudi pēc savas ierosmes.

Prejudiciālie jautājumi

- 1) Vai ar Savienības tiesībām ir saderīgs valsts tiesiskais regulējums, no kura izriet, ka, ja konkrēts negodīgs noteikums ir izturējis sākotnēju pārbaudi, ko tiesa pēc savas ierosmes veikusi, izdodot izpildes rīkojumu, šāda pārbaude liedz šai pašai tiesai vēlāk pēc savas ierosmes izvērtēt šo noteikumu, ja jau pašā sākumā pastāvēja attiecīgie faktiskie un tiesiskie apstākļi, lai arī pēc šīs sākotnējās pārbaudes nedz rezolutīvajā daļā, nedz pamatojumā netika norādīti nekādi apsvērumi par šo noteikumu spēkā esamību.
- 2) Vai gadījumā, ja jau pastāv tiesiskie apstākļi, no kuriem izriet ar patērētājiem noslēgtajos līgumos iekļautā noteikuma negodīgums, un persona, pret kuru vērsta piedziņa, neceļ iebildumus pieteikumā par iebildumiem pret izpildi, kas šajā nolūkā ir paredzēts likumā, šī persona pēc šī pieteikuma izskatīšanas var no jauna iesniegt sākotnējo pieteikumu, lai noskaidrotu, vai cits vai citi noteikumi ir negodīgi, lai gan tā sākotnēji varēja celt pret tiem iebildumus likumā paredzētajā parastajā procedūrā. Visbeidzot, vai iestājas noilgums, kas liedz patērētājam atkārtoti iebilst pret cita noteikuma negodīgumu tajā pašā izpildes procedūrā un pat vēlāk tiesvedībā, kurā lietu izskata pēc būtības.
- 3) Ar trešo jautājumu tiek vaicāts, vai, ja secinājums, ka puse nevar atkārtoti celt iebildumus pret noteikuma negodīgumu vai celt tos vēlāk, jo tā varēja celt iebildumus agrāk, tādēļ, ka nepieciešamie faktiskie un tiesiskie apstākļi jau bija noteikti, ir saderīgs ar Savienības tiesībām, vai tas var kalpot par pamatu tiesai, kura ir brīdināta par šo negodīgumu, īstenot savas tiesības veikt pārbaudi pēc savas ierosmes.

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Eiropas Savienības Tiesas judikatūra

Sprīdums, 2017. gada 26. janvāris, *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 51. un 52. punkts.

Sprīdums, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164.

Sprīdums, 2015. gada 29. oktobris, *BBVA*, C-8/14, EU:C:2015:731, 37., 38. un 39. punkts.

Atbilstošās valsts tiesību normas

Valsts tiesību normas

Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil [2000. gada 7. janvāra Likums 1/2000 par civilprocesu], it īpaši 136. pants, 222. pants, 447. panta 2. punkts, 517. pants, 552. panta 1. punkts, 557., 571. un 695. pants.

Ley 1/2013, de 14 de mayo, de medidas para reforzar la protección a los parādniekses hipotecarios, reestructuración de deuda un alquiler social [2013. gada 14. maija Likums 1/2013 par pasākumiem hipotekāro parādnieku aizsardzības stiprināšanai, parāda restrukturizāciju un sociālo mājokli].

Código Civil [Civilkodeksa] 1129. pants.

Valsts tiesu judikatūra.

STS 461/2014 (ECLI: ES:TS:2014:4617)

STS 4972/2014 (ECLI:ES:TS:2014:4972)

STS 3373/2017(ECLI: ES:TS:2017:3373)

STS 3553/2018(ECLI:ES:TS:2018:3734)

STS 3734/2018 (ECLI:ES:TS:2018:3734)

STS 5618/2015 (ECLI:ES:TS:2015:5618)

Īss pamatlītas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 *IBERCAJA BANCO S.A.* uzsāka pret TP un SO tiesvedību par piedziņas vēršanu uz hipotēku kompetentajā *Juzgado de Primera Instancia Zaragoza* [Saragozas pirmās instances tiesā], kas izdeva rīkojumu, kurā tā pēc savas ierosmes atzina aizdevuma līgumā iekļautā noteikuma par kredīta pirmstermiņa atmaksu, uz kuru attiecas izpilde, spēkā neesamību tā negodīguma dēļ un apturēja izpildes procedūru. Prasītāja par minēto rīkojumu iesniedza apelācijas sūdzību, kas tika nosūtīta atbildētājam, kura cēla pret to iebildumus. Tiesvedība tika nodota iesniedzējtiesai – *Audiencia Provincial de Zaragoza* [Saragozas Provinces tiesai].
- 2 Lietas pamatā ir pieteikums par izpildi īpašā hipotekārās piedziņas procedūrā, ko 2015. gada 27. maijā iesniedza *Ibercaja Banco S.A.* pret laulātajiem TP un SO,

pamatojoties uz 2005. gada 30. jūnijā noslēgto aizdevuma līgumu ar hipotekāro garantiju. Aizdevums bija 240 000 EUR apmērā un tika ieķīlāts mājoklis un autostāvvietā. Aizdevuma līguma beigu termiņš bija 2040. gada 30. jūnijs, un aizdevums bija jāatmaksā 420 ikmēneša maksājumos; netika veikti 9 maksājumi.

Aizdevuma līgums tika pārjaunots 2012. gada 26. septembrī, pagarinot atmaksas termiņu līdz 2043. gada 30. jūnijam, kā arī mainot procentu likmi; pārējie noteikumi palika negrozīti. Līguma 6 *bis*. noteikumā “Priekšlaicīga līguma pārtraukšana, ko veic kredītiestāde” bija paredzēti gadījumi, kuros aizņēmējs zaudēja pamatsummas atmaksai piešķirto termiņu un banka varēja pieprasīt nekavējoties atmaksāt visu summu; tas bija paredzēts arī gadījumos, “ja netiek veikts kāds no aizdevuma procentu maksājumiem vai netiek ievēroti aizdevuma atmaksas termiņi”.

- 3 Izpildes rīkojums tika izdots 2015. gada 15. jūnijā. Minētajā rīkojumā netika izvērtēts neviens noteikuma negodīgums, kā arī netika izvirzīts neviens arguments šajā ziņā. Piespiedu izpilde uz summu, kuru veidoja pamatsumma 213 988,74 EUR apmērā un izdevumi un procenti 63 000 EUR apmērā. Nokavējuma procenti netika aprēķināti.
 - 4 Kad tika iesniegts aicinājums veikt maksājumu, parādnieki 2015. gada 2. septembrī cēla iebildumus, kas attiecās uz (i) komisijas maksu par maksājumu iekasēšanas un nemaksāšanas pārvaldību negodīgumu, (ii) nokavējuma procentiem, kas uzskatāmi par negodīgiem, (iii) parādniekam līgumā noteikto vispārējo atbildību, (iv) atteikšanos no tiesību nodošanas, (v) maksājumu kārtību, (vi) aizliegumu nomāt, atsavināt vai apgrūtināt, un (vii) izmaksu segšanu.
- Šie iebildumi tika noraidīti ar tiesas 2015. gada 5. novembra rīkojumu, kura izpilde savukārt tika apturēta ar šīs tiesas 2016. gada 11. marta rīkojumu, tikai tādēļ, lai atzīstu par negodīgiem līgumā paredzētos nokavējuma procentus.
- 5 Ar 2017. gada 18. maija rīkojumu tiesa uzsāka pušu uzklaušīšanas procedūru par diviem jautājumiem: iespēju izvērtēt noteikumu par kredīta pirmstermiņa atmaksu negodīgumu un iespēju apturēt tiesvedību līdz brīdim, kad Tiesa pabeigs prejudiciālā nolēmuma tiesvedību, ko ar 2017. gada 8. februāra rīkojumu uzsāka Spānijas *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija).
 - 6 Pēc tam, kad puses bija iesniegušas apsvērumus, ar 2017. gada 15. jūnija rīkojumu tika izskatīts otrais no diviem jautājumiem saistībā ar tiesvedības apturēšanu, neizskatot jautājumu par pirmstermiņa atmaksas negodīgumu. *Audiencia Provincial* (Provinces tiesa) ar 2017. gada 20. novembra rīkojumu atlika lēmuma pieņemšanu par minēto tiesvedības apturēšanu.
 - 7 Vēstulē, kas nosūtīta 2018. gada 22. februārī, atkārtoti tika lūgts apturēt izpildi noteikuma par kredīta pirmstermiņa atmaksu negodīguma dēļ un pakārtoti apturēt izpildes procedūru. Ar 2018. gada 3. septembra rīkojumu izpilde tika apturēta, atzīstot noteikumu par kredīta pirmstermiņa atmaksu par negodīgu. Par šo

rīkojumu ir iesniegta apelācijas sūdzība un par to ir iesniegts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 8 Pušu apsvērumi ir izklāstīti iepriekš – 1., 2. un 4. punktā.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma kopsavilkums

- 9 Vislielākā problēma, kas Spānijā ir jāatrisina civilprocesos patērētāju tiesību aizsardzības jomā, ir jautājums par to, kā piemērojams Tiesas judikatūrā noteiktais jaunais procesuālais kritērijs attiecībā uz *res judicata* spēku.

Tiesai uzliktais procesuālais pienākums pēc savas ierosmes meklēt negodīgus līguma noteikumus un tos atcelt, ir veidojis *res judicata* spēka ietekmi. Izskatot šo noteikumu ierobežojumus un darbību saistībā ar patērētāju tiesību aizsardzību, valsts tiesām praksē ir jāstāpjas ar tādām neskaidrībām, kas izrieto no to neprecizitātes. It īpaši nav skaidrs, vai izpildes procedūrā iestājas noilgums attiecībā uz iespēju noskaidrot, vai ir spēkā kāds no noteikumiem, kas iekļauts ar patērētājiem noslēgtajā līgumā.

- 10 Spānijas procesuālajos tiesību aktos, *Ley de Enjuiciamiento Civil* [Civilprocesa likumā] (*LEC*), ir paredzētas divas lielas civilprocesa kategorijas: tiesvedība, kurā lieta tiek izskatīta pēc būtības, un izpildes process.

Tiesvedību, kurā lieta tiek izskatīta pēc būtības, izmanto kā parastu tiesību aizsardzības līdzekli, lūdzot privātpersonu attiecībās nodrošināt pārkāpto un neievēroto tiesību aizsardzību un pieņemt galīgu nolēmumu, kas vēlāk citos gadījumos liedz celt tiesā prasību par to pašu jautājumu vai par to pašu aizsardzību, balstoties uz to pašu prasības celšanas iemeslu (*LEC* 222. pants).

Līdzās šai kategorijai pastāv izpildes process, kuram ir raksturīgs tas, ka tajā netiek pieprasīta iepriekšēja tiesību noteikšana. Šajā procesā materiālā darbība, kas nepieciešama šo tiesību īstenošanai, jau ir uzsākta. Lai šim izpildes procesam piekļūtu tieši, īstenojamajām tiesībām ir jābūt atzītām dokumentā vai līgumā, kurš saskaņā ar likumu ir izpildāms. Izpildu dokumentu un izpildrakstu saraksts ir iekļauts *LEC* 517. pantā, kurā vienoti ir nosaukti procesuāli izpildu dokumenti vai izpildraksti (to vidū galvenokārt ir minēti deklaratīvajā procedūrā pieņemtie spriedumi) un līgumi. Pēdējie minētie tiek noslēgti ārpus procedūras, tie ir līgumi, no kuriem izriet parādnieka saistības atmaksāt kreditoram aizdevumu, kuram ir beidzies termiņš, kas ir iekasējams un maksājams (*LEC* 571. pants). Iemesls, kādēļ minētajā pantā paredzētajos gadījumos likumdevējs atļauj piekļūt izpildes procesam tieši un neuzsākt tiesvedību, kurā lieta tiek uzskatīta pēc būtības un kurā tiek atzītas tiesības, ir tas, ka parāds tiek konstatēts, izmantojot juridisko garantiju kopumu, kas ļauj prezumēt parāda pastāvēšanu un realitāti.

- 11 Jāprecizē, ka *res judicata* spēku iegūst ne tikai nolēmumi, kas pieņemti tiesvedībās, kurās lietu izskata pēc būtības, bet arī tas, ko prasītājs varēja norādīt kā prasības celšanas iemeslu, vai tas, par ko atbildētājs varēja celt kā iebildumu, bet to neizdarīja, proti, noilguma termiņa sekas.

Noilguma termiņu mēdz saukt par “virtuālu *res judicata* spēku”, jo arī tas izraisa tiesvedības, kā arī prasījumu izvirzīšanas izbeigšanu vai slēgšanu. Ja *res judicata* spēks ir cieši saistīts ar tiesisko drošību, tad noilguma termiņš arī tam līdzinās, jo likumdevējs ir mēģinājis novērst nebeidzamu secīgu tiesvedību uzsākšanu, lai noskaidrotu vienas un tās pašas tiesības.

Noilguma termiņu tāpat kā *res judicata* spēku var aplūkot no formāla skatupunkta kā tās pašas tiesvedības sekas vai no materiāltiesiska viedokļa – kā sekas attiecībā uz prasību vai aizstāvību. Tā formālas sekas liegtu tajā pašā tiesvedībā atsaukties uz puses procesuālajām tiesībām, uz kurām tā varēja atsaukties attiecīgajā procesa stadijā, bet neizmantoja šo izdevību (*LEC* 136. pants), un tā materiāltiesiskās sekas liegtu pusei citā tiesvedībā celt prasību, kas balstīta uz to pašu prasības pamatu vai iebildumu, uz kuru tā varēja atsaukties pirmajā tiesvedībā (*LEC* 222. pants).

- 12 Spānijas tiesībās parādniekam ir paredzēta iespēja iesniegt sākotnējo pieteikumu, lai tiesā noskaidrotu iebildumu pret izpildi darbības jomas ierobežojumus. Pirms 2013. gada 14. maija *Ley* 1/2013, *de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social* [Likuma 1/2013 par pasākumiem hipotekāro parādnieku aizsardzības stiprināšanai, parāda restrukturizāciju un sociālo mājokli] pieņemšanas jautājumi par saistību spēkā esamību tika risināti iespējamā tiesvedībā, kurā lieta tiek izskatīta pēc būtības un kas bija jāierosina parādniekam. Ar šo likumu tika ieviesta iespēja celt iebildumus pret līguma noteikumu negodīgumu gan parastajā izpildes procesā (*LEC* 557. panta 1. punkta 7. apakšpunkts), gan īpašā piedziņas vēršanas uz hipotēku procedūrā (*LEC* 695. panta 1. punkta 4. apakšpunkts). Tika atļauts ne tikai celt iebildumus, apgalvojot ar patērētajiem noslēgtajos līgumos iekļauto noteikumu negodīgumu un tādējādi to spēkā neesamību, bet arī tiesām tika uzlikts pienākums sākotnēji pēc savas ierosmes pārbaudīt šajos līgumos iespējamo negodīgumu (*LEC* 552. panta 1. punkta 2. apakšpunkts).

Gan iebildumu celšana pret negodīgumu, ko veic parādnieks, gan sākotnējā pārbaude tiesā pēc savas ierosmes, kas paredzēta šajā likumā, attiecas uz noteikumiem, ar kuriem var pamatot rīkojumu par izpildi vai parāda apjomu.

- 13 *LEC* gadījumā pretrunīgi tika uztverta *res judicata* spēks, ko varēja izraisīt tiesas nolēmums par iebildumiem izpildes procesā. *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) kritērijs attiecībā uz *res judicata* spēku izpildes procesā parasti ir jāsaprot tādējādi, ka tas iestājas attiecībā uz faktiski izvirzītiem iebildumu celšanas pamatiem, kurus ir izskatījusi tiesa, tas, kas tika atrisināts, ceļot iebildumu, un tika apstiprināts izpildes procesā, iegūst *res judicata* spēku arī attiecībā uz tiem iebildumu celšanas pamatiem, kurus varēja izvirzīt, bet kuri netika izvirzīti. Runa ir par noilguma

termiņu: tā kā iebildumi pret to, pret ko varēja iebilst, netika celti, parādnieks vēlāk vairs nevar uzsākt tiesvedību, kurā lieta tiktu izskatīta pēc būtības un kurā tiktu atzīta šī iebilduma pamatotība. Šāda nostāja attiecībā uz izpildes procesu ir pausta judikatūrā, kas atspoguļota *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) spriedumos Nr. 4617/2014 un Nr. 4972/2014.

Šo judikatūru *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) piemēroja iebildumiem attiecībā uz negodīgiem noteikumiem ar patērētājiem noslēgtajos līgumos. Šajā ziņā ir jāmin šīs tiesas spriedumi Nr. 3373/2017, Nr. 3553/2018 un Nr. 3734/2018.

- 14 Problēmas rodas saistībā ar iespēju piemērot šo judikatūru parādnieka/patērētāja tiesību uz aizstāvību prasībām, kas izriet no Tiesas judikatūras, vai saskaņot ar tām.

Par visatbilstīgāko spriedumu varētu uzskatīt Tiesas 2017. gada 26. janvāra spriedumu *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60). Tajā ir aplūkota problemātika attiecībā uz *res judicata* spēku un patērētāju tiesību aizsardzību un ir nopriests, ka aizsardzība nevar būt neierobežota un ka priekšroka ir dodama vispārējam saskaņotības principam tiesību sistēmā – tiesiskās drošības principam.

Minētajā spriedumā arī ir norādīts, ka *res judicata* spēks ir jānosaka valsts tiesībās. Tādējādi būtu jāņem vērā Spānijas *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) paredzētie noteikumi un jāpiemēro tās vispārējā judikatūra, kas, šķiet, ir attiecināma arī uz patērētāju tiesību aizsardzības jomu. Tas nozīmētu, ka, ja tiesa izpildes procesā ir veikusi šo iepriekšējo pārbaudi, bet formāli nekādā ziņā to nav norādījusi vai arī ir atsaukusies tikai uz konkrēta iebilduma pamata iespējamo negodīgumu, un vēlāk, izskatot iespējamo parādnieka celto iebildumu, tāpat formāli nelēma par vienu vai vairākiem negodīgiem noteikumiem, tas izraisītu *res judicata* spēka iegūšanu vai procesa “slēgšanu”, noilguma termiņu vai to, ka, beidzoties iebildumu celšanas termiņam, puse zaudētu procesuālas tiesības vērsties tiesā saistībā ar līguma noteikuma negodīgumu gan tajā pašā izpildes procesā pēc iebildumu celšanas, gan arī tiesvedībā, kurā lieta tiek izskatīta pēc būtības.

Tomēr, lai definētu *res judicata* spēku, minētajā spriedumā ir atsauce ne tikai uz valsts tiesībām, bet arī ir paredzēta virkne nosacījumu vai ierobežojumu, it īpaši tā 51. un 52. punktā. Tā 51. punktā ir noteikts, ka “valsts tiesību aktos paredzētie nosacījumi, uz kuriem ir atsauce Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā, nevar aizskart tiesību, ko patērētāji atvasina no šīs tiesību normas, būtību – nebūt saistītiem ar noteikumu, kas tiek uzskatīts par negodīgu”, un 52. pantā ir noteikts, ka, “pieņemot, ka, ja iepriekšējās strīdīgā līguma pārbaudes laikā, kuras rezultātā ir ticis pieņemts lēmums ar *res judicata* spēku, iesniedzējtiesa ir tikai pēc savas ierosmes Direktīvas 93/13 gaismā vērtējusi vienu vai vairākus šī līguma noteikumus, ar šo direktīvu tādai kā pamatlieta minētajai valsts tiesai, kurā patērētājs regulāri vērsas ar blakusprasību, pēc lietas dalībnieku pieprasījuma vai pēc savas ierosmes tiek uzlikts pienākums vērtēt – tiklīdz šīs tiesas rīcībā ir šim nolūkam vajadzīgais juridiskais un faktiskais pamatojums – citu minētā līguma

noteikumu iespējamo ļaunprātīgo raksturu. Faktiski, ja šādas pārbaudes nav, patērētāja aizsardzība izrādītos nepilnīga un nepietiekama un, pretēji Direktīvas 93/13 7. panta 1. punkta prasībām, nebūtu ne atbilstošs, ne efektīvs līdzeklis šāda veida noteikumu izmantošanas novēršanai”.

Tomēr, kā minēts iepriekš, valsts tiesībās tiesai ir noteikts pienākums pārbaudīt visus noteikumus, pat ja tā atspoguļo savu vērtējumu tikai attiecībā uz noteikumiem, kurus var uzskatīt par negodīgiem. Saskaņā ar *LEC* 552. panta 1. punktu izpildu dokuments ir jāpārbauda kopumā, pat tad, ja tiek uzsākta uz sacīkstes principu balstīta tiesvedība attiecībā uz šiem noteikumiem, kuros tiek novērtēts iespējamais negodīgums, šajā pārbaudē izvērtē arī pārējo noteikumu spēkā esamību.

- 15 Lai pareizi izprastu jautājuma tvērumu, ko vēlas noskaidrot prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, ir jāatsaucas uz Tiesas nolēmumiem, kuros, pirmkārt, tika konstatēts noteikuma par kredīta pirmstermiņa atmaksu negodīgums un, otrkārt, uz konkrētu *res judicata* spēka ietekmi uz parādnieka prasījumiem, kas balstīti uz kāda no līgumā – šajā gadījumā aizdevuma līgumā – iekļautā noteikuma negodīgumu.

Attiecībā uz pirmo aspektu kopumā var apgalvot, ka noteikums par kredīta pirmstermiņa atmaksu pats par sevi nav negodīgs. Spānijas tiesību sistēmā šis noteikums, kas paredzēts *Código Civil* [Civilkodeksa] 1129. pantā, ietver tiesību uz tā termiņa zaudēšanu, par ko puses aizdevuma gadījumā vienojušās attiecībā uz naudas atdošanu. Saskaņā ar minēto noteikumu šīs priekšrocības zaudēšana ir saistīta ar parādnieka sākotnējās maksāspējas zaudēšanu, kas kreditoram ļauj pamatoti šaubīties par parādnieka spēju turpmāk pildīt savas saistības. Jāprecizē, ka, ņemot vērā pašregulācijas pilnvaras, kas privātpersonām ir piešķirtas to attiecībās, likumā paredzētajiem iemesliem var pievienot citus ar parādnieka saistību neizpildi saistītus iemeslus, aizdevuma gadījumā tā var būt regulāra pamatsummas maksājumu veikšana un parasto procentu maksāšana.

- 16 Tiesību elementus, kas nosaka noteikuma par līguma pirmstermiņa izbeigšanu negodīgumu, Tiesa ir noteikusi 2013. gada 14. marta spriedumā *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164), it īpaši šo noteikumu negodīgumu tā skaidri definēja minētā sprieduma 73. punktā.

Tribunal Supremo (Augstākā tiesa) arī noteica negodīguma tvērumu spriedumā Nr. 5618/2015.

- 17 Attiecībā uz otro minēto aspektu Tiesa norādīja uz *res judicata* spēka nozīmīgumu tiesvedībās, jo ir jānodrošina nolēmumu nemainīgums, lai ievērotu tiesiskās drošības principu. Ar to ir cieši saistīts noilguma termiņš, kas nozīmē, ka, beidzoties procesuālajam termiņam, kas ir paredzēts procesuālas darbības veikšanai, puse zaudē tiesības to veikt.

Tādējādi šādi izprasta noilguma termiņa pieņemamība saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām tika apstiprināta Tiesas judikatūrā, it īpaši 2015. gada

29. oktobra spriedumā *BBVA* (C-8/14, EU:C:2015:731), kas attiecās uz pārejas kārtību, kas tika noteikta ar valsts Likumu 1/2013 par pasākumiem hipotekāro parādnieku aizsardzības stiprināšanai, parāda restrukturizāciju un sociālo mājokli, kurā, īstenojot Tiesas judikatūru, piedziņas vēršanas uz hipotēku procedūrā parādniekam/patērētājam tika paredzēta iespēja iebilst pret dažu tā noteikumu negodīgumu, un gadījumos, kad bija beidzies parastais iebildumu celšanas termiņš, ar minēto likumu pārejas posmā tika noteikts viena mēneša papildu termiņš, lai celtu *ex novo* uz negodīgumu balstītus iebildumus. Tiesa nosprieda, ka šis procesuālais instruments – termiņš, kas tika kvalificēts kā “papildu” termiņš, nebija saderīgs ar Eiropas Savienības tiesībām. Tiesas argumentācija ir šāda:

“Tomēr šī paziņošana, kas notikusi pirms Likuma Nr. 1/2013 stāšanās spēkā, neiekļauj informāciju par minēto patērētāju tiesībām celt iebildumus pret piespiedu izpildi, atsaucoties uz līgumu noteikumu, kas ir izpildraksta pamatā, negodīgo raksturu, jo šī iespēja tika ieviesta Civilprocesa kodeksa 557. panta 1. punkta 7) apakšpunktā tikai ar Likumu Nr. 1/2013.

Šādos apstākļos, ņemot vērā tostarp tiesību uz aizstāvību aizsardzības principu, tiesiskās noteiktības un tiesiskās palāvības principu, patērētāji nevarēja saprātīgi sagaidīt, ka tiem būs jauna iespēja celt iebildumus, jo tie netika informēti tādā pat procesuālajā kārtībā kā tā, kādā tiem tika sniegta sākotnējā informācija.

Līdz ar to ir jānorāda, ka strīdīgais pārejas noteikums, ciktāl tajā ir paredzēts, ka noilguma termiņš šajā lietā sākas, lai gan attiecīgie patērētāji nav personīgi tikuši informēti par iespēju izvirzīt jaunu iebildumu pamatu piespiedu izpildes procedūrā, kas jau tikusi uzsākta pirms minētā likuma stāšanās spēkā, nenodrošina šā termiņa pilnīgu izmantošanu un tātad – jauno tiesību, kas atzītas ar attiecīgajiem grozījumiem, efektīvu īstenošanu.”

Tāpēc šo judikatūru var saprast tikai tādējādi, ka Tiesa pieļauj noilguma termiņus. Savukārt ir jānorāda, ka šī paša sprieduma 27. un 28. punktā ir minēti principi, kas ir valsts tiesību sistēmas pamatā, piemēram, tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās noteiktības princips un efektīva tiesvedības norise. Visbeidzot no Tiesas judikatūras izriet, ka, lai arī tā ir nospriedusi, ka ar Likumu Nr. 1/2013 paredzētā pārejas kārtība nenodrošināja tiesības uz aizstāvību, tas ir tāpēc, ka tā pieņēma, ka pastāv noilguma termiņi, kuri ir saderīgi ar Savienības tiesībām, kā obligātās procesuālās kārtības izpausme un saskaņā ar tiesiskās drošības principu.

- 18 Šajos apstākļos rodas šaubas par šo principu saskaņotību vairākos Tiesas spriedumos, *Tribunal Supremo* judikatūrā un valsts tiesību aktos.

Lai ievērotu Tiesas judikatūru, valsts Civilprocesa likumā tika ieviesta negodīguma pārbaude gan parastajā izpildes procesā, gan piedziņas vēršanas uz hipotēku procedūrā. Pirmā pārbaude tiek veikta pēc savas ierosmes, tā ir jāveic tai pašai tiesai pirms izpildes procesa uzsākšanas, pirms rīkojuma par izpildi izdošanas. Šīs pārbaudes īpatnība ir tāda, ka tā ir saistīta tikai ar nosacītu un negatīvu vērtējumu. Tajā tiek paziņots nevis par noteikumu spēkā esamību, bet

tikai par to spēkā neesamību. Tas ir nevis pozitīvs, bet negatīvs noteikumu spēkā esamības vērtējums, tādējādi, pārskatot līguma izpildu dokumentu, tiek ņemti vērā tikai tie noteikumi, kuros tiesa konstatē negodīgumu, attiecībā uz kuriem tiks ierosināta uz sacīkstes principu balstīta procedūra, kurā tiks pasludināts spriedums par to spēkā esamību.

Ja citi noteikumi ir izturējuši izpildes tiesas veikto spēkā esamības pārbaudi, izpildes tiesa šajā ziņā nenorādīs nekādus argumentus. Skaidrs paziņojums par to spēkā esamību netiek sniegts, lai arī sākotnējā pārbaude ietver netiešu pieņemumu par to. Tā tas ir noticis piedziņas vēršanas uz hipotēku procedūrā, saistībā ar kuru ir jāiesniedz lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Jāuzsver, ka šajā sākotnējā pārbaudē tiek sniegts tikai negatīvs vērtējums, kas ir raksturīgi izpildes procesam, kurā principā netiek noteiktas tiesības. Ja tiek sniegts negatīvs vērtējums, parādniekam nekas neliedz īstenot tiesības uz aizstāvību, kurš pēc rīkojuma par izpildi izdošanas var celt iebildumus pret citu noteikumu negodīgumu, par ko netika skaidri lemts pēc savas ierosmes veiktajā sākotnējā pārbaudē.

Tomēr attiecībā uz noteikumiem, uz kuru iespējamo negodīgumu tika norādīts sākotnēji, ir jāpieņem nolēmums, konstatējot juridisko faktu, kas var būt gan negatīvs, ja noteikumi ir atzīti par negodīgiem, gan pozitīvs – pretējā gadījumā.

Runājot par sekām, par kurām pašlaik rodas jautājums, ir skaidrs, ka šādi nolēmumi, kas obligāti ir pieņemti uz sacīkstes principu balstītā tiesvedībā, iegūs *res judicata* spēku, tādējādi nedz parādnieks, kas ir cēlis iebildumu, nedz tiesa, izmantojot savas tiesības veikt pārbaudi pēc savas ierosmes, nevarēs pārskatīt to, par ko ir pieņemts pretējs nolēmums.

Šaubas saistībā ar konkrēto lietu rodas tad, kad pēc sākotnējās pārbaudes pēc savas ierosmes tiesa neizdod rīkojumu par pušu uzklauššanas uzsākšanu, jo tā nav konstatējusi, ka kāds no noteikumiem būtu negodīgs, vai arī tā ir izvērtējusi tikai kāda konkrēta noteikuma negodīgumu. Proti, rīkojums par izpildi ir izdots, bet tajā nav sniegts nedz pozitīvs, nedz negatīvs vērtējums par noteikumu spēkā esamību, lai arī tiesa tos ir izskatījusi.

- 19 Savukārt, un tas ir otrais jautājums, rodas jautājums par to, vai parādnieks, kas ir cēlis sākotnējo iebildumu, apgalvojot, ka konkrēti noteikumi ir negodīgi, vēlāk, neraugoties uz šo tiesību īstenošanas noilguma terminu, var celt iebildumu pret noteikumu, kuru viņš uzskata par negodīgu, bet pret kuru viņš neiebilda attiecīgajā procesa stadijā, lai arī faktiskie un tiesiski apstākļi, kas nosaka šo negodīgumu, jau pastāvēja laikā, kad viņš savlaicīgi cēla pirmo iebildumu.

Visbeidzot, uzskatot, ka Tiesas judikatūrā ir pieņemts noilguma termiņš gadījumā, ja parādnieks neceļ iebildumu izpildes procesā, jautājums ir par to, vai efektivitātes princips izraisa procesa izbeigšanu, kas liedz gan parādniekam, gan tiesai pēc savas ierosmes iespēju pārskatīt to, kas jau tika pārskatīts, vai iebilst pret to, pret ko varēja iebilst, bet kas netika izdarīts.